

MEDIJSKA PISMENOST U DIGITALNOM DOBU

(Zbornik radova, *Internews, Sarajevo, 2015.*)

Zbornik radova osam autora iz BiH s različitih aspekata nastoji sagledati značaj medijske pismenosti. U ovoj publikaciji, autori medijsku pismenost ne posmatraju samo kao skup kompetencija potrebnih građanima savremenog, informacionog društva da uspješno komuniciraju, razumijevajući i koristeći dostupnu tehnologiju, već ukazuju i na neophodne vještine kritičkog mišljenja i izražavanja, potrebne analize i mogućnosti za rješavanja problema. Medijska pismenost je, baš kao i sama komunikologija, izrazito interdisciplinarna i autori ovaj fenomen promišljaju ne samo sa komunikološkog već i sa pedagoškog, psihološkog, sociološkog i pravnog aspekta. Stavljajući naglasak na koncept medijske pismenosti prema kojem “različiti ljudi iste medijske poruke različito razumiju i doživljavaju, Vesima Čičkušić (Tuzla) u radu *Novi mediji i medijska pismenost—nova šansa za društvenu uključenost*, analizira pitanje razlike u medijskom znanju kao jednom od glavnih faktora recepcije i uticaja medijskih poruka, njihove upotrebe i korišćenja medija za građanski aktivizam. Postavlja se pitanje kako unapređenje znanja i vještina medijske pismenosti može da doprinese unapređenju građanskog aktivizma i jačanju demokratskih procesa u društvu. Autorka poredi “tradicionalnu i novomedijsku situaciju” i ukazuje na prednosti, izazove i opasnosti novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Autor Vuk Vučetić (Istočno Sarajevo) u radu *Savremene medijske forme i medijska pismenost* analizira infotajment i medijski spektakl koji promovišu površnu i laku zabavu te su kao takve u fokusu medijske pismenosti. Autor ukazuje na to da je tehnološki bum uslovio razvoj “selebri kulture” pri čemu pojedinac prividno postaje dio estrade i kao takav nastoji da zadovolji zadate/servirane obrasce ponašanja. Posmatrajući selebritizaciju kao segment opšte dominacije zabave u medijskim sadržajima, Vučetić smatra da upravo medijska pismenost, kao koncept može ponuditi rješenja problema dominantnog konzumiranja zabave kao savremene medijsko-političke ideologije u najširem smislu. Naglašavajući značaj porodice i škole u medijskom obrazovanju autor zaključuje da je samo medijski opismenjeno i kompetentno društvo u stanju da od medija traži kvalitetnije sadržaje. Istraživanjem horizontalne autonomije participativne kulture u radu

Antihumanizam kibernetičke hipoteze: Fantazma digitalne solidarnosti Mario Hibert (Sarajevo) ukazuje na značaj uvida u kritičke medijske studije kako bi se u obrazovanju mogle prepoznati ideologeme komunikacijskog kapitalizma. U radu se naglašava da je neophodno medijsko djelovanje analizirati s aspekta afirmacije ili negiranja određenih ideologija te da je nove medije potrebno posmatrati kao nešto što je utemeljeno na zajedničkim dobrima. Zbog toga, smatra Hibert, medijska pismenost treba da bude oslobođena dominantnih ideoloških matrica koje je opterećuju i zbog kojih se ekonomija digitalizma i ekonomija umreženosti izjednačavaju. Autor Namir Ibrahimović (Sarajevo) u radu *Mediji i medijska pismenost u osnovnoj školi* zastupa tezu da je “medijska pismenost u osnovnim školama u BiH nepoznat pojam”, ako se posmatra njena cjelovita definicija. Istražujući način edukacije učenika o medijima, njihovo definisanje, teme koje su zastupljene u okviru obrazovnog sistema BiH, autor je ponudio preporuke za unapređivanje medijske pismenosti, prije svega, kroz promjenu udžbeničke politike, reorganizaciju nastavnih planova i programa i edukaciju nastavnika. Ovu temu analizira i Vanja Ibrahimbegović Tihak (Sarajevo) u radu *Kompetencije nastavnog kadra u BiH kao element razvoja medijske pismenosti*, takođe konstatujući da su mediji i razvijanje vještina medijske i digitalne pismenosti neadekvatno zastupljeni u obrazovnom sistemu BiH. Autorka posmatra vještine nastavnog kadra u BiH u kontekstu savremenih obrazovnih trendova i poredi ih s njihovim kolegama u nekim evropskim zemljama. Naglašavajući da se učenje najautentičnije dešava činjenjem, Sandra Bjelan Guska (Sarajevo) u radu *Teatar i umjetničko djelo kao poligon za razvoj kritičkog mišljenja*, ističe da poučavanje treba da bude realizovano u realnim i/ili simulirajućim situacijama, navodeći kako pozorište i umjetnička djela kao i medijski sadržaj, kao obrazovni materijal, mogu da budu biti korišćeni u procesima učenja. Autorka Lea Tajić (Sarajevo) u radu *Uloga regulatornih tijela u oblasti medijske pismenosti s posebnim akcentom na aktivnostima Regulatorne agencije za komunikacije BiH* ukazuje na mogućnosti, ograničenja i perspektive regulatora u oblasti medijske pismenosti. Beba Ešrefa Rašidović (Sarajevo) u radu *Informacijska pismenost–funkcionalna pismenost za informacijsko društvo* razmatra značaj biblioteka i ulogu bibliotečko-informacijskih stručnjaka u podučavanju informacijske pismenosti na svim nivoima formalnog obrazovanja. Predstavlja i Model prožimanja komponenti koji se sastoji od četiti komponente; sadržaja, vještina, vrednovanja i pedagoško/andragoške komponente.

Treba istaći da se mediji izučavaju u našem obrazovnom sistemu u okviru drugih predmeta u osnovnim i srednjim školama, ali da je pitanje koliko je to u današnjem savremenom “svijetu medija” dovoljno, te na koji način se ta edukacija obavlja. Kada je riječ o fakultetima, mediji se sveobuhvatno izučavaju jedino na odsjecima za novinarstvo i komunikologiju. Ako uzmemo u obzir koncepte Medijske pismenosti, oni su studentima novinarstva dovoljno poznati kroz stručne

predmete koje slušaju. Prostor za ovu disciplinu trebalo bi da bude otvoren i na drugim studijskim programima jer veći broj stručnjaka iz drugih oblasti pokazuje značajno interesovanje za medije (mada se njima sporadično bave) dok, istovremeno, za njih ne ostavljaju prostor u nastavnim planovima svojih studija. Razvoj medija, a posebno njihov uticaj u velikoj mjeri podstakao je uvođenje zasebnog predmeta *Medijska pismenost* na većini studija novinarstva u BiH među kojima su i studije novinarstva na Filozofskom fakultetu Pale u nadi da će i stručnjaci iz drugih oblasti shvatiti da bez elementarnog znanja o medijima, a posebno njihovim uticajima, ne mogu da računaju ni na svoj ozbiljniji razvoj. Vjerujemo da će i ovaj Zbornik biti iskorak u tom pravcu.